

- Vlamingen op zoek naar inspiratie in Nederland
- Inforum 2008

Vlamingen op zoek naar inspiratie in Nederland

Op 28, 29 en 30 mei 2008 organiseerde de VVBAD, in samenwerking met de Steunpunten Streekgericht Bibliotheekbeleid van Limburg, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen, een studiereis naar Nederland. Een busvol bibliothecarissen en archivariissen bezochten er 13 instellingen. Een samenvatting van hun bevindingen leest u hier. Het volledige verslag van elke instelling met foto's van de reis, vindt u op www.vvbad.be/node/3466.

Deze reis was een groot succes, want binnenkort komt er al een tweede editie. Op 27, 28 en 29 november 2008 gaat het opnieuw richting Nederland, met een licht gewijzigd programma. Alle informatie over deze tweede Nederland-reis vindt u op www.vvbad.be/node/3895.

Het Vredespaleis, uitbreiding gepaard met modernisering

Het Vredespaleis werd in 1913 officieel geopend als zetel voor het Permanent Hof van Arbitrage, het internationaal gerechtshof dat 14 jaar eerder werd opgericht door de Internationale Vredesconferentie van Den Haag. Negentig jaar na de opening van de bibliotheek barstte ze uit haar voegen en werd er voor het eerst aan gedacht het gebouw uit te breiden. Architect Michael Wilford werd daarvoor aangesproken.

De verhuis van het 'oude' paleis naar het nieuwe gedeelte ging gepaard met een grondige modernisering. In het nieuwe magazijn, met plaats voor 1 miljoen banden, ligt de nadruk op ergonomie en efficiëntie. Zo werden de meest gebruikte werken er gegroepeerd, net als de oude drukken. De brandbeveiliging bestaat uit een blusgasinstallatie met een compartimenteringssysteem. Door de luchtdruk snel te laten stijgen, daalt het zuurstofgehalte en wordt de brand geblust. Ook de boeken zelf werden onder handen genomen. Beschimmelde boeken werden behandeld met laag radioactieve gammastraling en samen met alle andere boeken ontstof met het Italiaanse Depulvera-systeem.

Ook de ontsluiting van de bibliotheek werd in de voorbije jaren grondig herzien. Bibliothecaris Jeroen Vervliet vergelijkt de toestand van zeven jaar geleden met de prehistorie van de automatisering. Hoewel de catalogus al was ontsloten via PICA, verliepen de meeste uitleningen nog op papier. De eerste stap was de koppeling van de leesaanvragen aan een OPC (Online Publieke Catalogus). Het trefwoorden-systeem, dat al sinds 1913 bestond, werd daarbij gehervormd. Ook werd het Oppenheimer-classificatieschema ingevoerd, een standaard in internationale rechtsbibliotheken gebaseerd op het internationale rechtshandboek van Oppenheimer uit 1920. De catalogus wordt sindsdien wekelijks geüpdatet en is aldus de meest actuele bibliografie van het internationaal recht en een unicum onder de rechtsbibliotheken. De bibliotheek van het Vredespaleis ontwikkelde trouwens een eigen link resolver, plinklet, die per fiche gegevens als fulltext en abonnementen verzamelt en aanbiedt.

Tom Cobbaert, adjunct-archivaris ADVN vzw

NBD – Biblion, professioneel en efficiënt

NBD-Biblion evolueerde van een Stichting (opgericht in 1970) tot een commercieel bedrijf dat in 2001-2003 fuseerde met Biblion. De missie luidt: "het aan bibliotheken en andere marktpartijen leveren van kwalitatief hoogwaardige producten en diensten op het terrein van media, informatie en logistiek".

NBD-Biblion is gehuisvest in een voormalige autofabriek en getuigt van een professionele sfeer en een efficiënte aanpak. Het machinepark verwerkt het hele boekverwerkingsproces haast volledig geautomatiseerd. Het bedrijf beschouwt de standaardisatie in product, de verwevenheid met de boekenbranche, de vaste boekenprijs en de goede kwaliteit en lage prijzen als zijn succesfactoren.

NBD telt 225 personeelsleden (VTE), haalde in 2006 een omzet van bijna 60 miljoen euro en verzorgt 30.000 titelbeschrijvingen per jaar. Alle documenten worden meteen voorzien van signalisatie, RFID-label... en verwerkt zodat ze zonder veel slijtage 80 tot 90 keer uitgeleend kunnen worden. De Nederlandse bibliotheken krijgen de producten en diensten goedkoper dan de andere 'marktpartijen'.

Wandelend door NBD-Biblion, denk je automatisch aan wat zo een organisatie voor de openbare bibliotheken in Vlaanderen zou kunnen betekenen. Zeker in het licht van het steeds nijpendere personeelstekort, de concurrentie die openbare bibliotheken op alle vlakken, lokaal en digitaal, ervaren, de nood aan tijd om lokaal te netwerken en vooral zich lokaal nog beter te positioneren... Is een soortgelijke instelling realistisch is voor Vlaanderen? Is het zinvol dat de Vlaamse openbare bibliotheken samen klant worden van NBD-Biblion (als er voldaan wordt aan de Vlaamse specificiteiten)? Die vragen verdienen op zijn minst een grondig

onderzoek, rekening houdend met de Vlaamse accenten op het vlak van aankoop en plaatsing, de lokale boekhandel, de snelheid van verwerking...

Els Luyckfasseel, Coördinator Provinciaal Steunpunt Limburgse Bibliotheken

Openbare bibliotheek Den Haag, minder geslaagde restyling

De Centrale Bibliotheek aan het Spui, in het hart van de stad (1995 – 14.000 m²), is een onderdeel van het Stadhuis van Den Haag, een ontwerp van de Amerikaanse architect Richard Meier. Hij zag het groots en open, met veel (natuurlijk) licht, wit als hoofdtoon en met zo weinig mogelijk muren. Bij een restyling in 2006, ter gelegenheid van het honderdjarige bestaan van de bibliotheek, werd echter een rijker kleurenpalet ingevoerd: elke verdieping kreeg een eigen (felle) kleur en een (auteurs)beeld die heel sterk aanwezig zijn in en rond de roltrappen, de liften en de (info)balies, maar afzwakken naarmate je verder wandelt. Op de kop van elk rek was het auteursbeeld prominent aanwezig, maar ik miste verleiding en prikkeling. Waarom niet meer coverpresentaties bijvoorbeeld?

Op de gelijkvloerse verdieping vind je leenactiviteiten, het klantenonthaal, een leescafé... Op de tweede verdieping bevindt zich de i-floor met 52 pc's. Dat lijkt weinig voor de derde grootste stad van Nederland, als je weet dat de nieuwe bibliotheek van Amsterdam meer dan 500 publiekspc's heeft. De jeugdafdeling viel wel wat tegen. Met wat creatieve ideeën, die niet per se heel duur hoeven te zijn, zou de belevenisgraad heel wat intenser kunnen worden.

Geert Lievens, SBB Vlaams-Brabant

DOK Delft, stijlvol en flexibel

DOK Delft werd pas één jaar geleden geopend, als vernieuwbouw van een voormalig warenhuis met kantoor- en woonruimte. Vooral op het vlak van architectuur en inrichting is deze instelling een uitschieter.

De combinatie van de blote betonstructuur met kleurrijke elementen geeft het bibliotheekgebouw tegelijk iets speels en authentieks. Meteen vallen de frisse kleuren op (groen, oranje, geel), die een gevoel van helderheid geven aan de ruimte met weinig daglicht. Verderop valt uitnodigend licht binnen via een zaalbrede houten trap met zijwanden van zwembadblauw matglas.

In de non-fictieafdeling staan de SISO-rubrieksnamen in grote letters (donkerblauw en wit, 50 tot 70 cm) op de betonnen wanden boven de rekken, die de ruimte omgeven.

Tegenover elk rek bevindt zich een wand met affiches en folders rond de onderwerpen van die rubriek. Geïntegreerde plaatsing ten top!

Via de grote trap kom je in een adembenemende ruimte: onder een schuine lichtstraat met zicht op de torens van Delft ligt het leescafé – houten vloer, kranten en tijdschriften, enorme leestafels, een koffiebar – dat moeiteloos omgetoverd kan worden tot een zaal. Twee tot drie keer per week vind je hier colleges over populair-wetenschappelijke onderwerpen, infoavonden, een concert, een film...

In de aanpalende 'zijbeuk' bevindt zich de muziek- en filmruimte. Nieuwe technologie – luistercocons, X-box, Wii, videokunst... – staat er vreedzaam naast de traditionele collectie – cd's, dvd's en bladmuziek – dankzij een prima akoestische isolatie.

In DOK Delft kunnen jongeren zich volop uitleven op de Nintendo Wii.
Foto: Bruno Vermeeren.

In de romanafdeling – de tweede, ruimere 'zijbeuk' – komt de collectie boeken stijlvol tot haar recht. Het speciaal ontworpen meubilair (donkergrijze kasten met licht hellende planken met achterwand en twee vaste steunen) maakt een elegante combinatie van gewone en frontaalplaatsing mogelijk. De witte epoxyvloer loopt door in de kunstuitleen, een afzonderlijke instelling die abonnees en activiteiten deelt met de bibliotheek.

De kinderbibliotheek blinkt uit door speelse concepten: een blauwe ruimte voor de kleinsten, verrijdbare én beklimbare boekentorens, spelconsoles, een zwevende striparena met uitzicht op de straat...

De personeelsruimte weerspiegelt de dynamiek van het team en zijn directeur: felroze kortpolig tapijt contrasteert met donkere wanden, lange brede tafels doen dienst als flexibel bureau(blad), overleglokalen van verschillende grootte zijn eenvoudig afsluitbaar met tussenwanden, en de eetruimte ligt op een balkon boven in het leescafé. Alleen de klimaatregeling laat nog te wensen over. Maar het belangrijkste klimaat – een open lees/leer/doe-klimaat – is er wel degelijk!

Myriam Verreycken, *Openbare bibliotheek Gent*

Bibliotheek Amstelveen, transparantie alom

Architect Hans Ruijsenaars en interieurontwerper Aat Vos hebben hier een transparant gebouw neergezet, met de nadruk op openheid en toegankelijkheid voor iedereen. Transparantie kenmerkt ook het beleid: een ontspannen sfeer, waar stilte niet meer het hoogste na te streven doel is. Dat is verschoven naar het gebruik van de lokalen en ruimten: daar moet altijd iets te doen zijn, ook tijdens de openingstijden. De bibliotheek moet leven en mag niet gebonden zijn aan allerlei regeltjes. Zo mag er overal gegeten en gedronken worden. Transparant betekent ook dat in de hele bibliotheek alles globaal wordt aangeduid: geen bordjes meer boven het rek van de tijdschriften of bij het onthaal.

Dat de bibliotheek van Amstelveen en Delft met dezelfde architect in zee gingen, is te merken aan de trap, de kleuren van de trapeuningingen, en aan het totaalconcept.

Bij de medewerkers ligt de klemtoon op dienstverlening en gastvrijheid. Een communicatieve en energieke instelling stemt tot aanbeveling. Flexibiliteit ook, ze moeten zowel front- als backoffice taken aankunnen. Ergonomie scoort eveneens hoog in deze bibliotheek: er werd bijvoorbeeld grondig bestudeerd hoe het personeel het best boeken en stoelen kan tillen. Ook voor de klanten kan dit nuttig zijn.

Lage rekken en kasten op alle afdelingen maken de ruimte overzichtelijk. Enkel tegen de wanden zijn de rekken hoog. Doorheen de hele bibliotheek liggen rustige werk- en zitplekken. De bibliotheek liet een tijdschriftenmeubel op maat maken met glazen deurtjes met een uitsparing voor het laatste nummer, visueel zeer aantrekkelijk. De bibliotheek werkt ook aan een huiselijke sfeer: een salon met haard en een huisbibliotheek dienen als tegenpool voor de strak opgestelde rekken, die een zekere koelheid uitstralen.

Els Cleymans, *bibliothecaris Openbare bibliotheek Lennik*

Metamorfoze, massaal conserveren

Metamorfoze, zo heet het nationale programma voor het behoud van het papieren erfgoed in Nederland. Hiervoor werken de Koninklijke Bibliotheek en het Nationaal Archief

samen, op initiatief van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Metamorfoze adviseert conserveringsprojecten maar voert die evengoed zelf uit, onderzoekt papierverval en doet aan kwaliteitsmanagement. Een beoordelingscommissie beslist of een archief voor subsidiëring in aanmerking komt. Elke Nederlandse archiefinstelling kan aanspraak maken op een subsidie van 70% van de kostprijs voor conservering, op voorwaarde dat het behoud van het erfgoed van nationaal belang is. Bij Metamorfoze gaat het om massaconservering: volledige archieven worden in één keer gedigitaliseerd.

Metamorfoze begint met de inhoud te redden door de bedreigde werken op een andere drager over te brengen. Aanvankelijk verliep dat enkel via microverfilming, sinds 2001 ook via digitalisering. Voor beide preservatiemethoden zijn kwaliteitsstandaarden vastgelegd, die ook gehanteerd worden in andere instellingen in binnen- en buitenland.

Een medewerker van het project selecteert dagelijks werken uit de jaren 1780-1800 die voor OCR-scanning in aanmerking komen. Als de inkt te veel doorgedrukt is of als de letters te dicht bij de marge staan, is OCR-scanning niet mogelijk. In dat geval wordt het boek niet gedigitaliseerd. Is het inhoudelijk erg belangrijk, dan wordt gezocht naar een betere, wel scanbare kopie. De inhoud van deze boeken komt op termijn online, en zal de concurrentie met Google moeten aangaan!

De inhoud bewaren is één streefdoel, het behoud van de originele documenten is dat evenzeer. Zij worden tegen de tand des tijds behandeld door ontzuring, kleine reparaties en eventueel inktvraatbehandeling. Andere maatregelen zijn: een zuurvrije verpakking en een geklimatiseerde opslag.

Naast het digitaliseren van archieven, wordt ook een *last copy* van boeken en tijdschriften uit de periode 1840-1950 bewaard. Over 10 jaar moet de digitale beschikbaarheid van het geselecteerde Nederlands erfgoed een feit zijn.

Na dit bezoek staat één zaak vast: laten we de stand van zaken in Vlaanderen maar snel opmaken.

Leen Van Nieuwenhuysse, Documentatiecentrum Landelijke Christelijke Mutualiteit

Geheugen van Nederland, massaal beschikbaar stellen

"Het Geheugen van Nederland is het nationale programma voor de digitalisering van het Nederlands cultureel erfgoed. Het programma wil de (verborgen) collecties van archieven, musea en bibliotheken digitaliseren en beschikbaar stellen op Internet. Al het digitale materiaal – afbeeldingen, maar ook geluid, bewegend beeld en tekst – is te bekijken en te beluisteren via www.geheugenvannederland.nl."

Bron: <http://www.geheugenvannederland.nl>

Het Geheugen van Nederland is sterk gelijklopend met het programma Metamorfoze: het gaat ook om een subsidieprogramma, en heeft tot doel het erfgoed toegankelijker te maken en te bewaren voor de toekomst. Maar Het Geheugen richt zich echt op het grote publiek en focust op visueel aantrekkelijk materiaal dat verbeelding en creativiteit stimuleert, hoofdzakelijk beeld en in mindere mate (door de kostprijs) bewegend beeld. Content is belangrijker dan context, hoewel per plaatje de nodige metadata worden vastgelegd (door de archiefinstelling zelf): waarover gaat het, van wanneer dateert het, met welke plaats is dit plaatje te verbinden... Er is een subsite per collectie. Bovendien staan er op de website van Het Geheugen van Nederland kant-en-klare lespakketten. Vanaf 2008 kun je op de website virtuele tentoonstellingen bekijken die de context bij de beelden nog toegankelijker maken. De website fungeert trouwens als beeldbank en is de spil van het hele programma. Zij volgt de actualiteit en speelt daarmee in op de interesses van het grote publiek.

Wie beter dan Google kan helpen om deze visueel aantrekkelijke plaatjes dichterbij Jan Modaal te brengen? Het Geheugen van Nederland gaat inderdaad samenwerken met Google, zodat de plaatjes uit Het Geheugen ook via Google gevonden kunnen worden. Zo wordt een nog groter publiek bereikt. Hiertoe moeten de metadata gecorrigeerd én vertaald worden.

Met dit initiatief brengen onze noorderburen het erfgoed naar de mensen en dat is meteen een rechtvaardiging voor de miljoenen euro's die aan conservering worden uitgegeven. Zo een initiatief zou in België ook mooie resultaten opleveren, al is dit wellicht verre toekomstmuziek. Het project vestigt de aandacht op het belang van het commerciële aspect: we moeten ons belang als archiefinstelling/bibliotheek durven promoten.

Frieda Renders, Documentatiecentrum Landelijke Christelijke Mutualiteit

Universiteit van Amsterdam, bijzondere collecties

De bijzondere collecties van de Universiteit Amsterdam worden bewaard aan de Oude Turfmarkt. Jos Biemans, conservator Handschriften en hoogleraar Schrift en Boek, leidde ons rond door de gebouwen: aan de ene kant een nieuwbouw achter een 19de-eeuwse gevel, aan de andere kant een beschermd monument met een voorhuis en een achterhuis. Het inmiddels overdekte straatje tussen voor- en achterhuis loopt door tot de trapzaal achter de nieuwbouw.

Op de eerste verdieping in dat nieuwe deel bevindt zich de de la Fontaine-Verweyzaal, de studiezaal voor handschriften, oude drukken en kostbare werken. Hier is duidelijk te zien dat de nieuwbouw als een doos achter de oude

voorgevel staat. Een bruggetje leidt naar het magazijn met enkele studieplekken in het oude gebouw. Zowel hier als in de nieuwbouw dringt opvallend weinig straatlawaai door. In het achterhuis geeft een gang – met tijdschriften en werkplekken – toegang tot vier stijlkamers, zowel de Bibliotheca Rosenthaliana met de collectie judaïca, of de kamer gewijd aan de boekgeschiedenis. De inrichting is meestal op maat gemaakt en incorporeert waar nodig de oude fischebakken. Nog niet de hele catalogus is immers digitaal beschikbaar.

Op de tweede verdieping, boven de de la Fontaine Verwey-zaal, bevindt zich de kaartenkamer, vlakbij het magazijn waar de vaak kostbare stukken in de beste omstandigheden bewaard worden. Een 17de-eeuwse pronkkast bevat een facsimile van een Blaeu-atlas. Ertegenover staat een AO-fotokopieerapparaat met printer. De verhuis naar de nieuwe locatie was een geschikte gelegenheid om de collectie beter te verpakken. Goed verpakte materialen kunnen gemakkelijker verplaatst worden, zodat ook de kostprijs van de verhuis gedrukt werd. Uiteraard bepaalt het materiaal hoe het wordt bewaard. De conservator toonde ons een digitaal boekmeetapparaat. Met de gegevens van dit toestel kunnen dozen op maat gemaakt worden.

*De bijzondere collecties van de Universiteit van Amsterdam combineren moderne architectuur met enkele beschermde gebouwen.
Foto: Francis Vlieghe.*

De rondleiding eindigde opnieuw op de eerste verdieping. In één van de stijlkamers had Jos van Waterschoot enkele topstukken van het Stripdocumentatiecentrum Nederland uitgesteld. Het centrum verzamelt documenten over de geschiedenis van de Nederlandse strip. Buitenlandse strips die een invloed hadden op het beeldverhaal in Nederland, vinden ook een plaatsje in de collectie met ruim 10.000 albums, waarvan 70% beschreven is.

Bruno Vermeeren, coördinator VVBAD

Stadsarchief Amsterdam, drempel verlagen

Het Stadsarchief Amsterdam bevindt zich in een massief maar statig gebouw, 'De Bazel' aan de Vijzelstraat. De cijfers spreken voor zich: een oppervlakte van 100 bij 32 meter, 10 verdiepingen waarvan 3 onder de grond, 170(!) personeelsleden. Het Stadsarchief 'gebruikt' het gebouw trouwens om interesse op te wekken voor het archief. Bezoekers die voor de architectuur komen, krijgen tegelijk een kennismaking met het Stadsarchief. Ook de stadsboekwinkel en de expositieruimte helpen de drempel te verlagen en een verscheiden publiek naar het Stadsarchief te halen.

Na een schets van de oorsprong en de geschiedenis van het gebouw, gaf een medewerker toelichting bij de inhoud en de (publieks)werking van het Stadsarchief. Op de benedenverdieping bevinden zich de receptie, het café, de studiezaal, het informatiecentrum, de boekshop en een tentoonstellingsruimte.

De studiezaal telt – verrassend – slechts 15 zitplaatsen. Enkel in deze ruimte – met klimaatregeling – worden originele stukken in lezing gegeven. Door de toenemende digitalisering zullen naar verwachting alsminder originele documenten geraadpleegd worden. Wat de Vlaamse archivariissen alvast opviel, was de aanwezigheid van een echte zaalwachter, compleet met oortje en in uniform.

Onderzoek naar personen en topografie gebeurt in het centraal gelegen informatiecentrum, waar 60 werkplaatsen zijn. Daar bevinden zich de handbibliotheek en de microfiches, de leestoestellen en computers om de archiefbank op de website van het Stadsarchief te raadplegen. De archiefbank groeit maandelijks aan met 10.000 scans. Geïnteresseerden kunnen namelijk stukken (per inventarisnummer) laten digitaliseren, die ze tegen betaling van de website kunnen halen. Zo wordt een parallel digitaal archief opgebouwd, volledig vraaggestuurd.

In de indrukwekkende Schatkamer van Amsterdam, in de voormalige kluizen van de bank, worden 300 tot 400 archiefstukken getoond. Met een PDA kunnen de bezoekers een thema kiezen en zelf op ontdekking gaan. Hier vind je ook een leslokaal en een filmzaal.

De depots strekken zich uit over 3 verdiepingen en bevatten 35 km archief. De bibliotheek meet 3,5 km. Speciale dragers zoals fotonegatieven worden in een andere klimaatzone met een lagere temperatuur bewaard. Het is wat vreemd dat er – met een budget van 65 miljoen (voor de aankoop van het gebouw en de bouw-, installatie-, restauratie-, inrichtings- en verhuiskosten) – op bepaalde plaatsen toch nog houten rekken in de magazijnen staan.

In de statige vergaderkamer werd het bezoek afgerond met een gesprek over de verhuis in 2007. Zowel het beheer als de dienstverlening werden toen volledig herdacht. In de nieuwe locatie kunnen de stukken veel beter tentoongesteld worden, maar de basistaak blijft 'het faciliteren van het archiefonderzoek'. Digitalisering is daarbij een heel belangrijk beleidspunt. Sinds de verhuis dragen personeelsleden die met publiek in contact komen, bedrijfskledij en is formaatplaatsing toegepast in de magazijnen.

De afdeling Advisering en Ondersteuning van het Stadsarchief ondersteunt de stadsdiensten. Dit aspect van de werking werd minder belicht. We vernamen wel dat er steeds meer aandacht is voor digitale overdrachten, dat de volledige stadsadministratie volgens een recordsmanagementsysteem werkt en dat het Stadsarchief daarvoor standaarden opstelt.

Isabelle Verheire, archiefconsulente Provincie West-Vlaanderen

Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis Amsterdam: indrukwekkend

Het IISG is een van de grootste instellingen ter wereld op het gebied van sociale geschiedenis. Bij de oprichting in 1935 lag de nadruk op Duitsland. Zo werd het archief van de SDAP gered, met onder meer belangrijke informatie over Karl Marx (in een kast is nog steeds de enige bewaarde pagina van het handschrift van het Communistisch Manifest te bewonderen). Na de oorlog verschoof de belangstelling naar Oost-Europa. Gaandeweg verbreedde het werkveld tot internationale bewegingen zoals Greenpeace en Amnesty International, maar ook lokale fenomenen (zoals de provo's, kabouters en krakers van Amsterdam) waren welkom. Zelfs van enkele Belgische figuren (zoals Cesar De Paepe, Hendrik De Man en Ernest Mandel) wordt archief bewaard. De collecties, de wetenschappelijke productie van de medewerkers alsook de informatie die op de website aangeboden wordt, zijn indrukwekkend.

Het IISG is zo'n monument in de archiefwereld dat het hoge verwachtingen schept. Toch riep de eerste kennismaking gemengde gevoelens op. Vooreerst maakte het gebouw – een cocoa magazijn dat in 1989 gerenoveerd werd – niet zoveel indruk. Vervolgens werd het instituut voorgesteld met een video die 15 jaar oud was. Het meest bevreemdende leek wel de beslissing om zich op Azië te richten. Daarvoor is er zelfs een medewerker in Bangkok, die vier keer per

jaar een kolossale vracht naar Amsterdam opstuurt. Het gaat vooral om documentatie, want het verzamelen en exporteren van archief is veel moeilijker. Zo wordt ongetwijfeld belangrijke informatie gered, maar de verwerking verloopt moeizaam omdat de talenkennis in Amsterdam beperkt is. Soms wordt tijdelijk personeel in dienst genomen (bv. voor het Arabisch) of doet men een beroep op vrijwilligers (bv. voor het Hebreeuws).

Het IISG krijgt veel meer archief binnen (700 m per jaar) dan het kan verwerken (400-500 m per jaar), zodat de achterstand steeds groter wordt. Nochtans hangt de grondigheid van de inventarisatie af van het belang van het archief. Bij minder belangrijke archieven wordt gewerkt met globale beschrijvingen. Overigens ligt het depot vol, zodat er dringend behoefte is aan nieuwe stapelruimte.

Voor de bibliotheek wordt gezocht naar nieuwe software ter vervanging van het huidige systeem, dat 20 jaar oud is. Om jaarlijks 12.000 tot 14.000 titels te kunnen verwerken, zijn al groepsbeschrijvingen (één record met een lange lijst titels) ingevoerd. De 'lopende stroom' bestaat uit de bestellingen van de 'vakreferenten' (voor de diverse regio's alsook voor twee thema's, nl. economische geschiedenis en anarchisme). Bij de 'boedelbeschrijving' is de achterstand de voorbije jaren verminderd, maar er blijft er nog steeds 800 m boeken in te halen. Merkwaardig is ook nog dat men het niet nodig vindt de herkomst van alle stukken (affiches en boeken bv.) zorgvuldig te noteren.

Het hele bezit zit in een digitale databank, maar de aanvragen aan de balie gebeuren op papier, omdat er nog geen software gevonden is die voldoet aan de wensen. Leuk detail: bezoekers mogen fictieve namen opgeven. Als je je toelegt op de studie van verzets-bewegingen, kan je natuurlijk moeilijk zelf identiteitscontroles invoeren.

Daniël Vanacker, Liberaal Archief

Instituut Beeld en Geluid, inspirerend voor Vlaanderen

De kleurrijke gevels van dit grote, vierkante gebouw lijken op een collage van beeldschermen en doen vermoeden dat dit geen gewoon museum of archief is. Je komt het gebouw binnen via een soort brug. Een spectaculair atrium verbindt alle delen en reikt van 16 meter onder de grond tot 26 meter boven de grond. Beneden liggen vijf blauwgrijze ondergrondse niveaus met kleine nissen die oplichten in – hoe kan het ook anders – oranje.

Daar steekt een groot deel van de schat: 150.000 cd's of lp's, 20.000 uur digitaal archief, 2 miljoen negatieven en dia's... bewaard in verschillende klimaatzones. Helaas is een bezoek aan deze mediagrot niet voorzien. Niet getreurd, want dit Instituut beperkt zich niet tot het verwerven

en bewaren van materialen en het opbouwen van expertise, het wil de collectie aan het grote publiek voorstellen.

Daarvoor is er de Beeld en Geluid Experience. Geen stempel, armband of ticket bij het betreden van deze attractie, maar een plastic blauwe ring met identificatiechip. Bij enkele terminals kun je met deze ring inloggen en een bekende Nederlander uitkiezen als digitale gids. Als je ook je e-mailadres opgeeft, krijg je de belofte dat je nadien je spelresultaten en programmafragmenten kunt raadplegen.

Ik wil er meteen invliegen en storm naar boven. Ik trek van afdeling naar afdeling en probeer allerlei zaken uit. Soms werkt iets niet of snap ik er de bedoeling niet van en voor ik het beseft ben ik aan het einde van de hal. Een volgende verdieping dan maar. Helaas kunnen ook daar kunnen slechts enkele zaken mijn aandacht wat langer vasthouden.

Na iets meer dan een uur zoek ik wat verfrissing in de cafetaria. Dit kan toch niet? Ik onderneem een nieuwe poging en begin zowaar de structuur te begrijpen, ik verbaas me over het 42 meter lange megascherm en blijf al wat langer hangen. Na nog een pauze vind ik steeds meer interessante zaken en begin ik me vlot door de Experience te verplaatsen. Ik rond af in één van de twee theaterzalen met een onvergetelijke show van André van Duin.

Ongetwijfeld heeft deze cultuurhistorische instelling heel wat te bieden. De Experience met zijn brede doelgroep wordt verkocht als pretpark, maar is in feite een interactief museum. Een begeleide intro voor deze 'Experience' zou geen kwaad kunnen.

Net zo voor het volledige Instituut. Een introductie over de werking en de collectie en een blik op de backoffice zouden een sine qua non moeten zijn voor ons, informatie(ver)werkers, maar helaas. Toch was dit een unieke ervaring en al bij al een schitterend initiatief. Aan al wie een groot saldo en veel liefde voor audiovisueel erfgoed heeft: graag een Belgische versie!

Stefaan Froyman, SBB-West-Vlaanderen

Zelf zin gekregen om deze instellingen te gaan bezoeken? Dat kan! Op 27, 28 en 29 november 2008 wordt deze studiereis naar Nederland herhaald. We luisterden echter goed naar de deelnemers van de vorige editie en pasten het programma op enkele punten aan. Zo blijven we deze keer in hartje Amsterdam slapen, en werden enkele instellingen van het programma gehaald, zodat we de geplande instellingen grondiger kunnen bezoeken. Net als bij de vorige reis geven de steunpunten streekgericht bibliotheekbeleid van Limburg, Vlaams-Brabant en West-Vlaanderen opnieuw een financieel duwtje in de rug aan de openbare bibliotheken uit die provincies. Alle informatie over deze reis vindt u op www.vbad.be/node/3895.

Bibliotheek & archiefgids, 84 (2008) 4

Foto boven: Het Cultuurhuis Doorn biedt onderdak aan de bibliotheek, het gemeentehuis, de VV, lokale muziekverenigingen...Foto: Tom Cobbaert.
Inzet: Deelnemers genieten van een lunch in het Cultuurhuis Doorn. Foto: Francis Vlieghe.